



Bajau Laut-folket bor i både eller huse på stolper. Nurlyn bor i en båd, og når hun har fri fra skole, tager hun ud på vandet med sine venner og leder efter muslinger – især kæmpemuslingen kima, som du kan se nedenfor. FOTOS: ROSALYN VENNING

Havfolk. Nurlyn kan fange fisk med spyd og dykke langt ned under vandet. Hun tilhører et havfolk, der er så vant til at leve på det gyngende hav, at de kan blive søsyge af at gå i land.

De har hjemme på havet

AF PIA KAINØ JENSEN

Nurlyn bor i en båd. Så snart solen står op, er hun vågen. Hun tager et bad i havet ved siden af båden og børster sine tænder med aske fra det lille komfur. Hun gør rent på dækket, lægger tøj på plads og laver morgenmad til sine forældre og tre mindre søskende. De spiser fisk og *kassawa*, som er en rodfrugt.

På hverdage går Nurlyn i land efter morgenmaden, for hun skal i skole.

»Skolen er det bedste, jeg ved. Jeg kan godt lide at skrive og regne, og vi synger også tit sange. Når jeg bliver stor, vil jeg gerne være lærer,« siger Nurlyn.

Nurlyn tror nok, hun er ti år gammel. Hun tilhører Bajau Laut-folket – Havets Vogtere – som er et nomadefolk, der gennem generationer har sejlet fra sted til sted i området mellem Borneo, Filippinerne og Indonesien.

Nurlyn har ligesom de fleste andre Bajau Laut ingen papirer, der beviser, hvornår hun er født, eller hvilket land hun hører til. Hun ved, at hun er født om bord på familiens båd. Den ligger for det meste ud for kysten i den malaysiske stat Sabah på det østlige Borneo. På havet lever tusindvis af andre Bajau Laut-

folk. Nogle bor i huse på stolper, og andre bor i husbåde ligesom Nurlyn.

En ånd bor i krokodillen

Der er trangt i bådene, især om natten, hvor alle sover side om side – som sild i en tønde. Man hviler hovedet på en pude og vikler sig ind i en sarong, som er et stort, firkantet stykke stof, der også kan fungere som tæppe eller kjole. Om dagen er alle puder stuvet af vejen oppe under det lave loft.

Bajau Laut-folket er fiskere og dykkere. Børnene henter smådyr i havet, og de voksne fanger fisk, som de lægger til tørre på bådens tag af palmeblade. Fangsten bliver købt af restauranter på markeder nær kysten. På den måde tjener Bajau Laut en smule penge til de ting, som de er nødt til at købe. Det er for eksempel benzin til bådmotorerne, tøj, ris og drikkevand.

»De dage, hvor der ikke er skole, ligesom i dag, tager jeg ud på vandet med mine venner og leder efter muslinger og skaldyr, mest *kahanga* og *kima*,« fortæller Nurlyn.



»Jeg er ikke bange for noget på havet. Heller ikke krokodillen. Der er en krokodille, som en af vores forfædres ånder er i, så den vil ikke

spise os, selvom vi svømmer i vandet tæt på den. Men jeg blev bange engang, hvor vi var ude at sejle, og pludselig kom en hval op tæt ved båden og slog med halen. Hvis den havde været tættere på, kunne den have slået båden i stykker.

Der er også hajer, men de er små, så dem er jeg ikke bange for. Min yndlingsfarve er grøn. Det er, fordi det er mine forfædres farve,« forklarer Nurlyn.

Nurlyn fanger fisk med spyd

Ligesom sine forfædre og deres forfædre har Nurlyn nogle helt særlige evner, som er opøvet og lært videre gennem generationer. For eksempel kan hun tydeligt se forskel på muslinger og små sten under vandet, selvom de for os andre ser ens ud.

Den svenske forsker Anna Gislén fra Lunds Universitet i Sverige har undersøgt børnenes øjne og fundet ud af, at deres evne til at

fokusere under vandet er dobbelt så god som europæiske børns. Det er ikke noget, Nurlyn tænker over i det daglige.

»Jeg er god til at padle en båd, og jeg kan komme rigtig hurtigt frem. Jeg er også god til at svømme. Jeg kan dykke under havet ligesom drengene, og jeg kan fange fisk med et spyd. Men jeg kan ikke dykke lige så dybt som min far. Han kan dykke helt ned til bunden af havet. Min mor kan også dykke,« siger Nurlyn.

Sådan har det altid været. En voksen mand kan dykke 20 meter ned uden dykkerudstyr, og han kan holde vejret i tre minutter ad gangen, mens han gående på havbunden fanger fisk med spyd. Han gør det næsten lige så ubesværet, som hvis han gik på jagt på land. Bortset fra, at hvis han skulle gøre det samme på land, så ville han måske blive »søsyg«; altså svimmel. De fleste Bajau Laut tilbringer nemlig så meget tid på bådene, at deres balanceevne har tilpasset sig det vuggende liv, og det gør det ubehageligt for dem at gå på landjorden.

Koralrev og fisk forsvinder

Nurlyn bliver ikke svimmel på land. Og hun ved, at livet på land måske er en del af fremtiden for hende. Bajau Lauts leveområder bliver mere og mere indskrænkede – de store koralrev, hvor fiskelivet blomstrer,

FOTO: ERIK ABRAHAMSSON



FOTO: ROSALYN VENNING



FOTO: ERIK ABRAHAMSSON



FOTO: ROSALYN VENNING



bliver i stigende grad ødelagt af gigantiske fiskekuttere, trawlere, der smadrer korallerne ved at slæbe deres fiskegarn hen over bunden. Verdens klima forandrer sig, og det har også indflydelse på Bajau Lauts muligheder for at fortsætte med at leve traditionelt og i pagt med naturen.

Dertil kommer, at havfolket er statsløse; de hører ikke hjemme i nogen lande, og de bliver ofte fordrevet af myndighederne i Malaysia. Uden papirer kan de ikke få arbejde, og de har ikke lov til at gå i almindelige skoler heller. Nurlyns skole er en særlig skole for statsløse børn, der er oprettet af hjælpeorganisationer som PKPKM, der er startet af danskere og blandt andet modtager penge fra den danske ØK Fond.

»Mine bedste venner er Nuraisa og Nurmaly. Nuraisa er her i dag, men Nurmaly er blevet taget af politiet sammen med sine forældre, fordi de ikke har nogen papirer. De bliver sendt til Filippinerne, hvor de aldrig har været før,« fortæller Nurlyn. Hun forstår ikke, hvorfor den slags sker. Ifølge en optælling stammer omkring halvdelen af Bajau Laut ved Sabah fra farvandet omkring

Filippinerne, men de fleste har bosat sig ved Sabah for mere end 50 år siden og vil ikke til Filippinerne. De opfatter ikke sig selv som filippinere, og de taler ikke sproget.

Grød til frokost

Nurlyn er heldig, fordi hun kan gå i skole.

»Vi får mad i skolen. Det er noget grød, som smager rigtig godt. Så er hverken jeg eller mine søskende sultne, når vi skal hjem. Vi går hjem klokken fem,« siger Nurlyn.

»Så laver jeg mad til min familie, som vi spiser på vores båd. Mest rodfrugten *Ubi Kayu* og fisk. Når vi har vasket tallerkenerne i havvandet, er det blevet mørkt, og så sætter jeg mig hen i båden og tænker, eller jeg hjælper min far og mor. Nogle gange bliver jeg ked af det, fordi vi kun bor på sådan en lille båd og ikke har noget rigtigt sted at være, og fordi vi ikke har papirer eller pas. Så kan vi blive taget af politiet, ligesom det skete med Nurmaly,« siger Nurlyn.

»Eller også tænker jeg på noget godt, som skal ske for mig. Klokken otte eller ni sover jeg. Jeg vil gerne være lærer,« gentager hun.

FOTO: ERIK ABRAHAMSSON



Historien om Bajau Laut

Havfolket Bajau Laut var engang et stolt folk, der arbejdede som skibsførere og dykkere i Sulu Sultanate, en del af kongeriget Tausug, der indtil 1500-tallet lå i det sydvestlige Filippinerne. Bajau Laut arbejdede især med at fragte værdifulde, eksotiske krydderier fra Sydøstasien til markederne længere oppe mod Europa.

I Danmark kunne man for eksempel købe kanel til sin risengrød, en ny ret, som netop var blevet indført i 1542. Måske var kanelen hentet i Indonesien af en Bajau Laut-båd.

Det var gode tider for Bajau Laut, men de

varede ikke ved. Snart bestemte den spanske konge Charles I, at han ville sende sine egne skibe til Østen for at hente krydderier og silke. Portugal, England og andre europæiske lande gjorde det samme. I takt med, at europæerne spredte sig ud over Sydøstasien, mistede Bajau Laut deres vigtigste måde at tjene penge på; de skulle ikke længere sejle med varer for andre.

Mange af de små sultanater (kongeriger) blev opslugt og indlemmet i lande, der blev koloniseret af europæerne og senere frigivet som de selvstændige lande, vi i dag kender som Filippinerne, Indonesien og Malaysia.

FOTO: ERIK ABRAHAMSSON

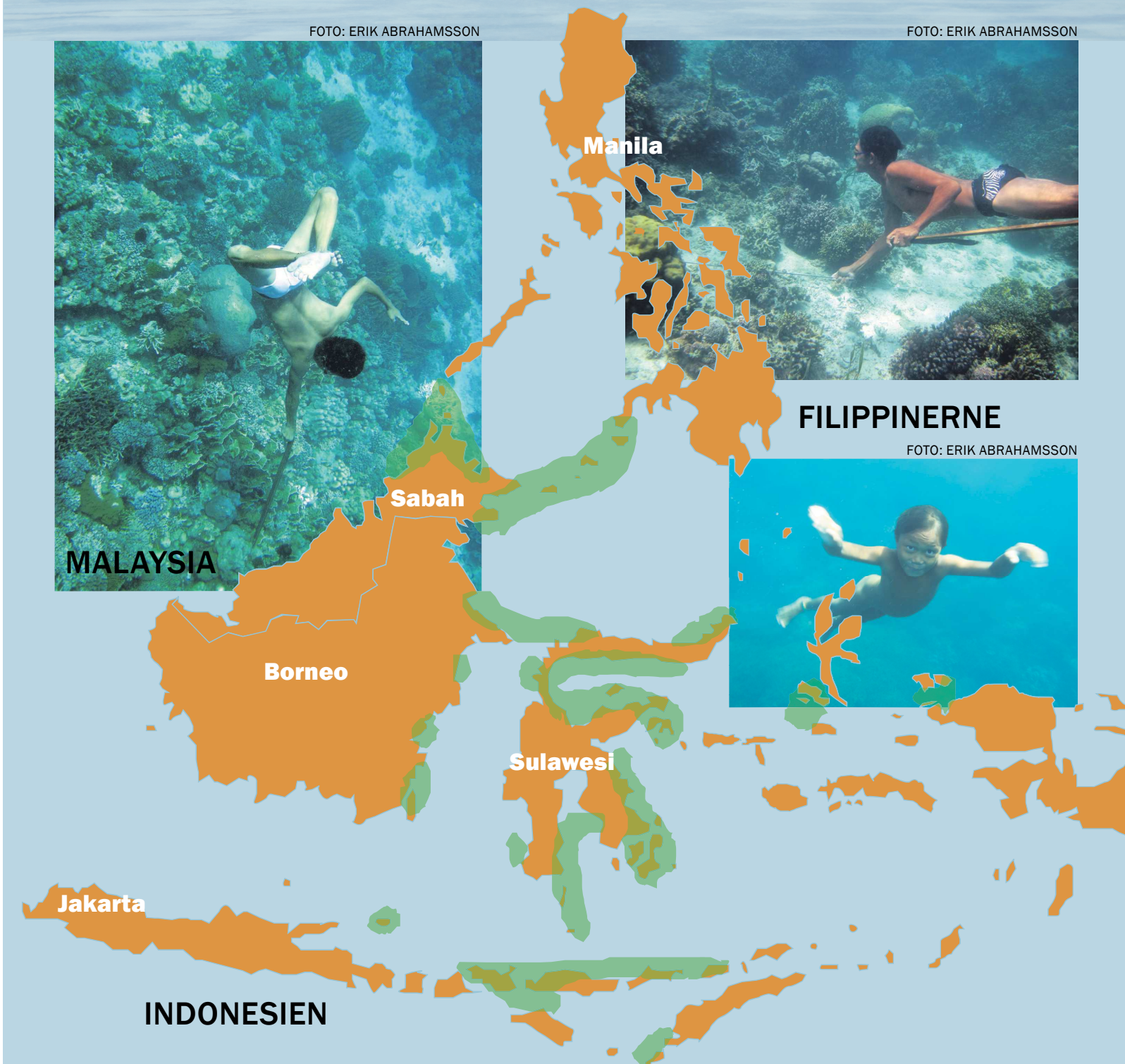


FOTO: ERIK ABRAHAMSSON



FILIPPINERNE

FOTO: ERIK ABRAHAMSSON



Bajau Laut-folket lever på havet i området mellem Borneo, Filippinerne og Indonesien. På kortet er deres bosteder markeret med grønt.